

АНОТАЦІЯ

Козлов Дмитро. Сучасні технології розвитку інноваційної культури майбутнього керівника закладу освіти в процесі магістерської підготовки.

Останніми роками з'явилася низка новітніх технологій, які розглянуто та призначено для особистого і рекреаційного використання майбутніми керівниками закладу освіти у процесі магістерської підготовки в контексті розвитку інноваційної культури. Зазначено, що технології, яким приділено увагу в статті, включають миттєві повідомлення (чат), веб-журнали (блоги), вікі-сайти та подкасти та інші. Детально розглянуто означені сучасні технології та їх упровадження у процес магістерської підготовки майбутніх керівників закладу освіти.

Ключові слова: сучасні технології, обмін миттєвими повідомленнями (ІМ), веб-журнали (блоги), вікі, подкасти, інноваційна культура, формування інноваційної культури, майбутній керівник закладу освіти.

РЕЗЮМЕ

Козлов Дмитрий. Современные технологии развития инновационной культуры будущего руководителя учебного заведения в процессе магистерской подготовки.

В последние годы появился ряд новейших технологий, которые рассмотрены и предназначены для личного и рекреационного использования будущими руководителями учебного заведения в процессе магистерской подготовки в контексте развития инновационной культуры. Отмечено, что технологии, которым уделено внимание в статье, включают мгновенные сообщения (чаты), веб-журналы (блоги), вики-сайты и подкасты и другие. Детально рассмотрены указанные современные технологии и их внедрение в процесс магистерской подготовки будущих руководителей учебного заведения.

Ключевые слова: современные технологии, обмен мгновенными сообщениями (ИМ), веб-журналы (блоги), вики, подкасты, инновационная культура, формирование инновационной культуры, будущий руководитель учебного заведения.

УДК 371.315.6:51

Ольга Косович

Тернопільський національний педагогічний
університет імені В. Гнатюка
ORCID ID 0000-0002-1651-9769
DOI 10.24139/2312-5993/2019.07/214-224

КЛАСИФІКАЦІЯ І КРИТЕРІЇ ВІДБОРУ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ АУДИТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ

У статті зазначається, що аудіювання – це складний активний процес мовленнєво-розумової діяльності, що вимагає детального вивчення як із точки зору функціонування механізмів сприйняття, так і розвитку аудитивних умінь і навичок. Автором розглядаються основні критерії відбору звукового матеріалу в процесі аудіювання, зазначаються основні характеристики, які необхідно враховувати при розробленні завдань для навчання аудіювання студентів, які вивчають англійську мову як другу іноземну. Автор підкреслює, що автентичні тексти доцільно використовувати на всіх етапах навчання аудіювання, ураховуючи рівень володіння мовою студентів і тривалість звучання тексту.

***Ключові слова:** англійська мова, аудіювання, аудитивні вміння, аудитивна компетентність, аудіотекст, автентичний текст, критерії відбору, навчальний матеріал.*

Постановка проблеми. Сучасна реформа освіти в закладах вищої освіти ставить завдання підвищення якості освіти та вдосконалення методів навчання. Все більшого значення надається проблемам навчання іноземних мов.

Однією з проблем в області дослідження сприйняття й розуміння мовлення на слух є, передусім, відсутність єдиної концепції визначення поняття «аудіювання». Так, Ю. І. Пассов проводить розмежування понять «слухання» і «аудіювання». «Аудіювання – це слухання з розумінням або розуміння мови на слух» (Пассов, 1977, с. 166). Визначення ж Н. Д. Гальської і Н. І. Гез відображає особливості аудіювання як рецептивного виду мовленнєвої діяльності з психологічної точки зору. «Аудіювання є складною рецептивною мисленнєво-мнемічною діяльністю, пов'язаною зі сприйняттям, розумінням і активною переробкою інформації, що міститься в усному мовному повідомленні» (Гальскова та Гез, 2006, с. 161). Аудіювання також визначається як «аналітико-синтетичний процес при обробці акустичного сигналу, результатом якого є осмислення сприйнятої інформації» з точки зору теорії сприйняття мови «аналіз через синтез» (Ляховицкий, 1981, с. 53).

У зарубіжній методиці поняття «listening» також визначається різним чином. Так, С. Дж. Уолвін і А. Д. Коаклі розглядають аудіювання як «процес сприйняття, концентрації уваги й визначення значення усних і зорових стимулів» (Wolvin & Coakley, 1996, с. 35). М. Педі вважає, що «аудіювання – це активний і динамічний процес концентрації уваги, сприйняття, інтерпретації, запам'ятовування і реакції на виражені (вербально й невербально) запити, проблеми та зовнішню інформацію» (Purdy, 1991, с. 11). Дж. Рубін також підкреслює активний характер аудіювання й визначає даний вид мовленнєвої діяльності як «активний процес, під час якого слухач вибирає та інтерпретує інформацію, що надходить від звукових і візуальних сигналів, з метою зрозуміти, що відбувається в даний момент, а також те, що намагається висловити мовець» (Rubin, 1995, с. 151). У свою чергу, Г. Бак зазначає, що аудіювання є активним процесом інтерпретації звукового повідомлення на основі лінгвістичних і екстралінгвістичних знань слухача (Buck, 2001).

З погляду функціонування механізмів сприйняття мови представляє зацікавлення визначення аудіювання, запропоноване Дж. Б. Кероллом, який описує аудіювання як комплекс видів діяльності, що включає здатність індивіда розуміти, розпізнавати, розрізняти або нехтувати інформацією, що звучить (Carroll, 1993). Зарубіжні дослідники також

оперують поняттям «hearing», яке розглядається як фізіологічний процес сприйняття мови (Rost, 2011).

Незважаючи на різні підходи до визначення поняття «аудіювання», можна зробити висновок про те, що аудіювання – це активний процес, основними етапами якого є: сприйняття, розуміння й безпосередня інтерпретація звукової інформації, що надходить. Прагнення слухача зрозуміти звукове повідомлення або бути зрозумілим (у разі аудіювання як компонента усно-мовленнєвого спілкування) лежить в основі процесу аудіювання. Аудіювання – це складний активний процес мовленнєво-розумової діяльності, що вимагає детального вивчення як із точки зору функціонування механізмів сприйняття, так і розвитку аудитивних умінь і навичок. Навчання аудіювання є досить актуальним, оскільки аудитивна компетентність є важливим компонентом у професійній діяльності майбутнього фахівця в галузі. У даній науковій розвідці аудитивна компетентність розуміється як здатність сприймати й розуміти іншомовне мовлення на слух на основі набутих знань, аудитивних навичок і вмінь.

Уміння сприймати і розуміти мову на слух стає все більш важливим в епоху сучасних технологій, оскільки сприяє формуванню міжкультурної, інформаційної та професійної компетентностей. У мовному спілкуванні людина отримує значну частку інформації через слуховий канал – як під час безпосереднього спілкування (під час контакту з оточуючими, у процесі навчання на семінарських заняттях і лекціях, беручи участь у конференціях і дискусіях), так і через технічні канали зв'язку (за допомогою радіо і телебачення, у режимі он-лайн). При цьому процес сприйняття й розуміння мови на слух може відбуватися за наявності або відсутності зорового ряду (в запису або «вживу»).

Аналіз актуальних досліджень. Проблеми навчання аудіювання розглядаються в наукових і методичних роботах таких вітчизняних і зарубіжних дослідників, як: О. Р. Лурія (1976), Н. В. Єлухіна (1977, 1989), І. І. Халєєва (1989), І. О. Зимня (1991), Я. М. Колкер і О. С. Устинова (2002), Н. Д. Гальскова і Н. І. Гез (2006), G. Brown (1977), P. Ur (1984), A. Anderson та T. Lynch (1988), M. Underwood (1989), D. Nunan (1991), M. Rost (1990, 2012), J. C. Richards (1991, 2008) та інші.

За останні кілька десятиліть у галузі навчання аудіювання з'явилася значна кількість актуальних досліджень, спрямованих на: формування перцептивної компетентності аудіювання (Агапова, 2004); самостійне вдосконалення аудитивних умінь (Позняк, 2007); формування стратегій аудіювання (Міхіна, 2009); розвиток психологічних механізмів мови (Морозов, 2009); формування соціокультурної і соціолінгвістичної компетентностей на матеріалі аудіотексту (Маковецька, 2007; Потьомкіна, 2010; Лапіна, 2010).

Таким чином, **актуальність** даного дослідження полягає в необхідності розробки основних критеріїв відбору навчального матеріалу в

процесі аудіювання, виокремлення основних характеристик, необхідних для врахування в розробці завдань для навчання аудіювання студентів, які вивчають англійську мову як другу іноземну.

Мета статті – уточнити поняття «аудіювання», обґрунтувати та розробити основні критерії відбору навчального матеріалу в процесі аудіювання, ґрунтуючись на принципі наступності кожного етапу навчання аудіювання – від рівня перцепції до рівня критичного розуміння значущості тексту.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети було використано такі методи, як аналіз, синтез, узагальнення, систематизація, порівняння.

Виклад основного матеріалу. Для формування аудитивної компетентності рівною мірою доцільно розвивати як перцептивно-фонетичні навички, так і аудитивні вміння, що враховують певний рівень розуміння усного іншомовного мовлення.

Зміст і тип звукового матеріалу, використовуваного для розробки завдань на аудіювання, відіграє важливу роль на кожному етапі формування та розвитку навичок та умінь аудіювання – від рівня перцепції до критичного рівня розуміння тексту. Перехід до сприйняття й розуміння на слух більш складних, з точки зору мовного матеріалу, і більш змістовних текстів веде до формування та вдосконалення умінь на якісно іншому рівні розуміння тексту.

У нашому дослідженні ми спираємося на визначення поняття «аудіотекст», сформульоване О. І. Черкашиною: «Текст/аудіотекст – повідомлення, що надходить через звуковий канал, – має низку мовних, структурно-композиційних, стилістичних і жанрових особливостей» (Черкашина, 2006, с. 37). Як аудіотекст можуть використовуватися інтерв'ю, лекції, рекламні оголошення, новинні повідомлення, лекції, доповіді та ін.

Відповідно до Загальноєвропейської системи визначення рівнів володіння мовою В. В. Сафонова виділяє такі види аудіо- і відеотекстів: ситуативно-тематичні (рівні А2-В2); інформативно-довідкові (рівні А2-В2); інформаційно-реklamні (рівні А2-С1); аудіо- та відеотексти ЗМІ (А2-С2); художні аудіо- та відеотексти (В2-С2); тексти аудіо- та відеофайлів користувачів Інтернету (В2-С2) (Сафонова, 2011).

Вибір аудіотексту визначається відповідним рівнем володіння мовою. У сучасній методиці навчання іноземних мов розрізняють також автентичні, адаптовані і змодельовані аудіотексти. Існують різні підходи до визначення поняття «автентичний текст». Так, одні дослідники вважають, що автентичний текст є реальним продуктом мовленнєвої діяльності носіїв мови і не адаптується залежно від рівня володіння мовою (Азимов та Щукін, 2009, с. 25-26). Однак, В. В. Сафонова зазначає, що все аудіо- та відеотексти, які створюються для задоволення різних потреб людини в

конкретному природному мовному середовищі, зазвичай називають автентичними текстами (Сафонова, 2004).

Із розвитком аудитивних умінь використання автентичних текстів може зростати. Автентичний текст надається студентам без будь-яких змін із точки зору мовного матеріалу, при цьому допускається скорочення фізичного обсягу тексту. Автентичні тексти дозволяють розвивати вміння сприймати й розуміти на слух різні голоси, різноманітні акценти та діалекти, як соціальні, так і регіональні.

При виборі автентичних текстів необхідно враховувати такі основні риси автентичної мови, виділені М. Андервуд (Underwood, 1989), як: а) природність ритму мови, інтонації і вимови, що не передбачає нарочито чіткого промовляння слів; б) часткове співпадіння мовлення мовців у часі, включаючи паузи і перебивання; в) нормальний темп мови; г) відносно неструктуровану мову, яка використовується в мовленні спонтанно; д) незавершені речення, паузи, вагання, помилковий початок речення; е) фонові шуми й голоси; ж) природний початок і закінчення мовного повідомлення; з) менша інформаційна насиченість у порівнянні з письмовою мовою.

Узагальнюючи вищевикладені особливості автентичних текстів, ми виокремлюємо основні характеристики, які необхідно враховувати при розробці завдань для навчання аудіювання студентів, які вивчають англійську мову як другу іноземну: природний темп і ритм звучання, природна інтонація, варіативність акцентів і діалектів.

Ми вважаємо, що автентичні тексти доцільно використовувати на всіх етапах навчання аудіювання, ураховуючи рівень володіння мовою студентів і тривалість звучання тексту. Наприклад, починаючи з початкового етапу навчання аудіювання, на рівні фонетичної перцепції можливо використовувати аудіотексти тривалістю не більше 2 хвилин, що містять мовленнєві зразки для розвитку фонетико-перцептивних навичок розпізнавання інтонаційних моделей, фразового наголосу, сегментування фрази в мовленнєвому потоці тощо.

Адаптовані аудіотексти широко застосовуються в навчанні аудіювання. Адаптований текст створюється викладачем або автором навчального посібника, з огляду на певну мету і вид аудіювання, рівень володіння мовою студентів та тематику, представлену в навчальному посібнику або програмою навчання. Адаптація тексту має на увазі: перебудову синтаксичних конструкцій; заміну окремих слів і словосполучень відповідними синонімами; перефразування слів і словосполучень; скорочення кількості лінгвокультурних реалій; скорочення матеріалу для зменшення фізичного обсягу аудіотексту; структурування тексту. Слід зазначити, що при адаптації тексту необхідно зберігати комунікативну мету тексту і характерну структуру аудіотексту відповідно до певного мовного жанру.

Змодельований текст складається викладачем або автором навчального посібника в навчальних цілях на спеціально відібраному мовному матеріалі для вирішення конкретного завдання на певному етапі навчання аудіювання. Важливо відзначити, що до навчальних текстів відносять ті аудіотексти, які ніколи не використовувалися в природному мовному середовищі і були штучно змодельовані. При моделюванні аудіотексту доцільно враховувати, що структурно-семантичні характеристики тексту, що звучить, справляють серйозний вплив на розуміння. Необхідно уникати надмірної інформаційної насиченості аудіотексту: не перевантажувати звуковий матеріал новими відомостями; будувати аудіотекст із урахуванням життєвого й мовного досвіду слухача; нову інформацію в аудіотексті розподіляти рівномірно, чергуючи високоінформативні смислові відрізки з низькоінформативними.

При відборі звукового матеріалу для навчання аудіювання необхідно враховувати такі основні характеристики аудіотексту, виділені О. І. Черкашиною: логіко-композиційна структура аудіотексту, тобто, наявність у тексті заголовка, вступу, основних інформаційних частин, узагальнення, висновків; логіко-сміслова структура аудіотексту, що представляє собою ланцюг суджень, у кожному з яких міститься інформація, відома для слухача, а також нова інформація, яка трапляється вперше в даному тексті; прагматичний аспект аудіотексту, що відображає реалізацію комунікативного наміру мовця впливати на співрозмовника; психолінгвістичні особливості сприйняття тексту, що враховують різні рівні розуміння тексту; приналежність аудіотексту до певного функціонального стилю й мовного жанру (Черкашина, 2006, с. 38-39).

Вибір тексту для навчального аудіювання визначається як змістом, так і типом аудіотексту, зокрема, такими критеріями, як: варіантність; швидкість пред'явлення інформації; тривалість звучання тексту; співвідношення знайомого і незнайомого мовного матеріалу; відповідність мовного матеріалу рівню підготовки студентів та їх віковим особливостям; інформаційна і культурологічна насиченість тексту (Потемкина, 2010).

Варіативність передбачає використання звукового матеріалу, що представляє різні варіанти англійської мови; використання як монологічних, так і діалогічних, полілогічних текстів; варіації текстів із гендерними та віковими параметрами; використання звукового матеріалу, що демонструє мовлення людей, що належать до різних соціальних груп; використання акцентів і діалектів; різну тривалість звучання аудіотекстів.

Темп мовлення мовця є одним із ключових критеріїв відбору звукового матеріалу. Н. І. Гез установила деякі кількісні параметри темпу мови, які необхідно враховувати при відборі звукового матеріалу. З самого початку, на її думку, слід дотримуватися нормального темпу, у межах 220-280 слів за хвилину (Миролюбов, 2002). Н. В. Єлухіна також звертає увагу на те, що темп

внутрішнього мовлення при сприйнятті і розумінні мови на слух визначається швидкістю пред'явлення інформації, оскільки сприйняття й розуміння мови на слух має збігатися в часі з продукуванням мови. Коли темп внутрішнього мовлення слухача повільніший за темп мовлення мовця, відбуваються пропуски в прийомі звукових сигналів, і слухач сприймає інформацію з пробілами, які можуть перешкодити синтезуванню значення як окремих фраз, так і всього повідомлення в цілому (Елухина, 1977).

У свою чергу, М. Андервуд вважає, що слова в аудіотексті повинні вимовлятися в природному темпі, а не в навмисно уповільненому з метою уникнути виникнення труднощів сприйняття і розуміння мови на слух. Для деяких мовців дещо повільний темп мови є природним, – таким чином, їх природна уповільнена мова легко сприймається на початковому етапі навчання. У разі навмисного уповільнення природного швидкого темпу мови втрачається природний ритм мови та інтонація, що швидше перешкоджає, а не сприяє сприйняттю і розумінню мови на слух (Underwood, 1989, с. 104).

Як правило, кількість незнайомих слів не повинно перевищувати 3–5% від загальної кількості слів у аудіотексті. Л. О. Зайцева на основі експериментів показала, що в аудіотексті можуть міститися незнайомі слова, про значення яких можна здогадатися, але тільки в тому випадку, якщо вони є другорядними і складають пропорцію 1:50 (Зайцева, 1975).

Що стосується тривалості звучання аудіотексту, то відомо, що на елементарному (A1-A2) і пороговому (B1) рівні навчання при прослуховуванні аудіотексту студенти здатні утримувати увагу не більше 2 хвилин. Однак, аудіотексти не повинні бути занадто нетривалими, оскільки студенти не мають достатньо часу, щоб звикнути до голосів і налаштуватися на тему звукового повідомлення, що призводить до виникнення труднощів сприйняття й розуміння аудіотексту. У даному випадку доцільно виконати низку підготовчих вправ перед прослуховуванням аудіотексту. Ми вважаємо, що під час навчання аудіюванню тривалість звучання повідомлення в середньому не повинна перевищувати 5 хвилин. Однак, в екстенсивному аудіюванні (при прослуховуванні лекцій, доповідей, аудіо-екскурсій, презентацій), а також у самостійному аудіюванні використовуються аудіотексти з більшою тривалістю звучання.

Інформаційна насиченість аудіотексту має на увазі наявність у тексті відомостей, що мають пізнавальну цінність. На різних рівнях володіння мовою вибирається аудіоматеріал, у якому можуть бути присутні різні типи інформації: командна, фактологічна, понятійно-концептуальна, емоційно-оцінна, естетична. Інформація в аудіотексті може бути виражена прямо й безпосередньо або опосередковано. Культурологічний зміст аудіотексту визначається віковими особливостями студентів, їх загальнокультурним рівнем розвитку, а також професійним спрямуванням.

Не можна не погодитися з точкою зору В. В. Сафонової, яка звертає увагу на те, що в аудіотексті повинні бути відсутніми: перекручена культурологічна інформація, помилкові культурні стереотипи, приховані маніпулятивні прийоми. У процесі навчання аудіювання студенти знайомляться з сутністю таких культурологічних понять, як культурна спільнота, культурна спадщина, історична пам'ять, культурний вандалізм, міжкультурне спілкування, а також зі стилем і способом життя людей, які мешкають у країні мови, що вивчається (Сафонова, 2011).

Узагальнюючи вищесказане, доцільно виділити такі критерії відбору аудіотексту з точки зору типу тексту: монологічне/діалогічне висловлювання; жанр монологу (розповідний, описовий); число учасників діалогу або полілогу; стиль викладу (розмовний або офіційний); автентичний/адаптований/змодельований текст; відповідність аудіотексту мети й виду аудіювання; синтаксична структура тексту; логіко-композиційна структура аудіотексту.

Монологічні висловлювання включають лекції, доповіді, презентації, інформаційні бюлетені, аудіо-екскурсії. До діалогічних висловлювань належать дискусії, бесіди, інтерв'ю. Відповідно, монологічні та діалогічні висловлювання мають різну дискурсну структуру. Особливості логіко-композиційної структури аудіотексту також впливають на успішність його розуміння. Так, наявність дискурсних маркерів, наприклад у викладі лекції, служить опорою для сприйняття й розуміння значущості тексту. Логіко-композиційна структура аудіотексту повинна відрізнятися простотою і логічністю побудови, обмеженою кількістю сюжетних ліній і діючих осіб, чітким формулюванням головної думки тексту.

Вид і мета аудіювання є важливими критеріями вибору відповідного типу аудіотексту. Наприклад, для вибіркового аудіювання використовуються тексти, що містять, як правило, фактологічну інформацію. Відповідно, для критичного аудіювання вибираються тексти, які є стимулом для подальшого обговорення і висловлювання думки з теми або проблеми, викладеної в тексті. На думку В. В. Сафонової, вибір аудіотексту для розробки контрольних завдань на аудіювання визначається комунікативною доцільністю, виховною і навчальною цінністю звукового матеріалу (Сафонова, 2004).

Висновки. Отже, ми визначаємо аудіювання як активний усвідомлений мовленнєво-розумовий процес, спрямований на розпізнавання, сприйняття, розуміння та інтерпретацію звукового повідомлення, що надходить.

На підставі підходів до відбору навчального матеріалу і, з огляду на те, що комплекс завдань для навчання аудіювання студентів, які вивчають англійську мову як другу, спрямований на формування як аудитивної компетентності, так і соціокультурної, лінгвокраїнознавчої і міжкультурної

компетентностей, ми виділяємо основні критерії відбору звукового матеріалу для розробки комплексу: а) рівень володіння мовою; б) рівень розуміння тексту; в) автентичність; г) варіативність; д) відповідність меті і виду аудіювання; е) відповідність тематиці програми навчання; ж) інформаційна і культурологічна насиченість; з) толерантність.

ЛІТЕРАТУРА

- Азимов, Э. Г., Щукин, А. Н. (2009). *Новый словарь методических терминов и понятий (теория и практика обучения языкам)*. М.: Издательство ИКАР (Azimov, E. G., Shchukin, A. N. (2009). *A new dictionary of methodological terms and concepts: (theory and practice of language training)*. Moscow: Publishing house IKAR).
- Гальскова, Н. Д. (2006). *Теория обучения иностранным языкам: Лингводидактика и методика*. М.: Изд-во «Академия» (Halskova, N. D. (2006). *Theory of foreign language teaching: Linguodidactics and methodology*. Moscow: Publishing House: "Academy").
- Елухина, Н. В. (1977). Основные трудности аудирования и пути их преодоления. *Иностранные языки в школе, 1* (Eluchina, N. V. (1977). The main difficulties of listening and ways to overcome them. *Foreign languages at school, 1*).
- Зайцева, Л. А. (1975). Требования к аудитивному материалу, содержащему неизученную лексику. *Иностранные языки в школе, 6* (Zaitseva, L. A. (1975). Requirements for auditive material that contains unknown vocabulary. *Foreign languages at school, 6*).
- Ляховицкий, М. В. (1981). *Методика преподавания иностранных языков: учеб. пособие для филол. спец. вузов*. М.: Высшая школа (Liakhovytskyi, M. V. (1981). *The foreign language teaching methodology: textbook for philology special schools*. Moscow: Higher school).
- Миролюбов, А. А. (2002). *История отечественной методики обучения иностранным языкам*. Москва (Myroliubov, A. A. (2002). *History of methods of teaching foreign languages*. Moscow).
- Пассов, Е. И. (1977). *Основы методики обучения иностранным языкам*. М.: Русский язык (Passov, E. I. (1977). *The basic methodology of teaching foreign languages*. Moscow: Russian language).
- Потемкина, В. А. (2010). Критерии отбора материала для навыка аудирования. *Проблемы современной филологии и лингводидактики, Вып. 4*. СПб. (Potemkina, V. A. (2010). Criteria for the selection of material for the skill of listening. *Problems of modern Philology and linguistics, Vol. 4*. SPb.).
- Сафонова, В. В. (2004). Спорные вопросы создания материалов для контроля умений аудировать на ИЯ. *Современные теории и методики обучения иностранным языкам*. М.: Издательство «Экзамен» (Safonova, V. V. (2004). The controversial issues of creation of materials to monitor skills audit on IA. *Modern theory and methodology of teaching foreign languages*. Moscow: Publishing House "Exam").
- Сафонова, В. В. (2011). Развитие культуры восприятия устной речи при обучении иностранному языку: современные методические проблемы и пути их решения. *Иностранные языки в школе, 6* (Safonova, V. V. (2011). The development of culture of perception of oral speech in foreign language teaching: current methodological issues and ways of their decisions. *Foreign languages at school, 6*).
- Черкашина, А. И. (2006). *Проблема содержания и структуры пособия по обучению аудированию иноязычных текстов по специальности (неязыковые вузы)*. Благовещенск: Издательство БГПУ (Cherkashina, A. I. (2006). *The problem of*

content and the structure of the handbook on teaching foreign language listening texts in the specialty (non-linguistic universities). Blagoveshchensk: Publishing House of the BSPU).

Buck, G. (2001). *Assessing listening*. Cambridge: Cambridge University Press.

Caroll, J. B. (1993). *Human cognitive abilities: A survey of factor analytic studies*. Cambridge: Cambridge University Press.

Purdy, M. (1991). What is listening? In *Listening in everyday life: A personal and professional approach*. Lanham: University Press of America.

Rost, M. (2011). *Teaching and researching listening*. Second edition. Harlow: Longman.

Rubin, J. (1995). An overview to a guide for the teaching of second language listening. In *A guide to the teaching of second language listening*. San Diego: Dominie.

Wolvin, A. D., Coakley, C. G. (1996). *Listening*. Boston, MA: McGraw-Hill.

Underwood, M. (1989). *Teaching Listening*. London.

РЕЗЮМЕ

Косович Ольга. Классификация и критерии отбора учебного материала для формирования англоязычной аудитивной компетентности студентов.

В статье отмечается, что аудирование – это сложный активный процесс речемыслительной деятельности, который требует детального изучения как с точки зрения функционирования механизмов восприятия, так и развития аудитивных умений и навыков. Автором рассматриваются основные критерии отбора звукового материала в процессе аудирования, указываются основные характеристики, которые необходимо учитывать при разработке заданий для обучения аудированию студентов, изучающих английский язык как второй иностранный. Автор подчеркивает, что аутентичные тексты целесообразно использовать на всех этапах обучения аудированию, учитывая уровень владения языком студентов и длительность звучания текста.

Ключевые слова: *английский язык, аудирование, аудитивные умения, аудитивная компетентность, аудиотекст, аутентичный текст, критерии отбора, учебный материал.*

SUMMARY

Kosovych Olga. Classification and selection criteria of teaching material for the development of students' English language listening competence.

The relevance of this study is to develop the main criteria for the selection of sound material in the process of listening, identifying the main characteristics required for the elaboration of tasks for developing listening skills of students studying English as a second foreign language.

The purpose of this article is to clarify the concept of "listening", to justify and elaborate the main criteria for the selection of sound material in the process of listening, based on the principle of continuity of each stage of listening, from the level of perception to the level of critical understanding of the significance of the text.

The article notes that listening is a complex active process of intellect activity that requires detailed study both from the point of view of the functioning of the mechanisms of perception, and development of auditive skills. The author discusses the main criteria for the selection of sound material in the process of listening, identifies the main characteristics that must be considered when designing tasks for developing listening skills of students studying English as a second foreign language. The author emphasizes that authentic texts should be

used at all stages of teaching listening, given the level of language proficiency of students and duration of the text.

The contents and type of acoustic material used to develop tasks for listening, plays an important role at every stage of formation and development of skills in listening – level perception to a critical level of understanding of the text. The transition to the perception and comprehension of more difficult, from the point of view of linguistic material, and more meaningful texts leads to the formation and improvement of skills on a completely different level of understanding of the text.

On the basis of approaches to the selection of audio material and taking into account the fact that the complex of tasks for teaching listening comprehension of students learning English as a second language is aimed at formation not only auditive competence, but also sociocultural, linguistic-cultural and intercultural competences, the basic criteria for the selection of sound material for the development of complex are outlined: a) language proficiency; b) level of understanding of the text; c) authenticity; d) variability; e) matching purpose and type of listening; f) information and cultural richness; g) tolerance.

Key words: English, listening, listening skills, listening competence, text, authentic text, selection criteria, listening materials.

УДК 378.147:378.046-021.28-057.212

Максименко Тетяна

Сумський державний педагогічний
університет імені А.С. Макаренка
ORCID ID 0000-0002-8863-5603

Штика Юрій

Сумський державний педагогічний
університет імені А.С. Макаренка
ORCID ID 0000-0002-6187-2860

DOI 10.24139/2312-5993/2019.07/224-233

ЗМІШАНЕ НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ МАГІСТЕРСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО МЕНЕДЖЕРА ОСВІТИ

У даний час електронне навчання стало невід'ємною частиною університетської освіти. Зазначимо, що одною з найефективніших моделей сучасної вищої освіти є змішане навчання, яке поєднує традиційні заняття в класі з елементами дистанційного навчання та широко використовує сучасні інформаційні технології. Досліджено, що викладачам потрібен професійний розвиток і підтримка, щоб підготуватися до успішної розробки й викладання змішаних курсів. Відмітимо, що змішані програми є ефективними в наданні майбутньому менеджеру освіти можливості вчитися на роботі та співпрацювати з іншими вчителями, впливали на практику в класі. Наше дослідження підтверджує думку, що змішане навчання є життєздатною моделлю для розвитку майбутнього менеджера освіти в процесі магістерської підготовки.

Ключові слова: *змішане навчання, інформаційно-комунікаційні технології, он-лайн курс, дистанційна освіта, аудиторні заняття, електронне навчання, самостійне навчання.*